

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนที่มาเลือกซื้อพืชอาหารปลอดภัยจากตลาดนัด 10 แห่งในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่เข้าร่วมโครงการพืชอาหารเชียงใหม่ปลอดภัยกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่

จำนวนประชากรที่มาเลือกซื้อพืชอาหารปลอดภัยนั้นมีจำนวนไม่แน่นอน ไม่สามารถนับจำนวนประชากรได้ ดังนั้นการคำนวณขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมและมีคุณภาพสามารถคำนวณได้จากสูตรของ W.G. Cochran 1953 (อ้างถึงใน วชิรี พฤทธิกันนท์, 2555) ดังนี้

$$n = \frac{P(1-P)Z^2}{d^2}$$

เมื่อ

n = ขนาดตัวอย่าง

P = สัดส่วนของลักษณะที่ผู้วิจัยสนใจในประชากรที่ต้องการศึกษา ซึ่งจะเป็นค่าที่เกิดขึ้นแล้วในอดีต การศึกษาในครั้งนี้ กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 0.5

Z = คะแนนมาตรฐาน เป็นค่าที่ได้จากการเปิดตาราง Z ณ ช่วงความเชื่อมั่น 95% ซึ่งมีค่าเท่ากับ 1.96

d = สัดส่วนความคาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิด การศึกษาครั้งนี้กำหนดให้เท่ากับ 5%

จะได้ว่า

$$n = \frac{0.5(1-0.5)1.96^2}{0.05^2}$$

$$n = 384.16 \sim 400$$

ดังนั้น ได้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา 400 ตัวอย่าง

จำนวนตัวอย่างกำหนดขนาดตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) จำนวน 400 ตัวอย่าง โดยแหล่งจำหน่ายที่มีการจัดจำหน่ายตั้งแต่ 2 วันต่อสัปดาห์ขึ้นไปจะกำหนดโควตา จำนวน 55 คน และแหล่งจำหน่ายที่มีการจำหน่าย 1 วันต่อสัปดาห์จะกำหนดโควตา จำนวน 25 คน ดังตารางที่ 3.1

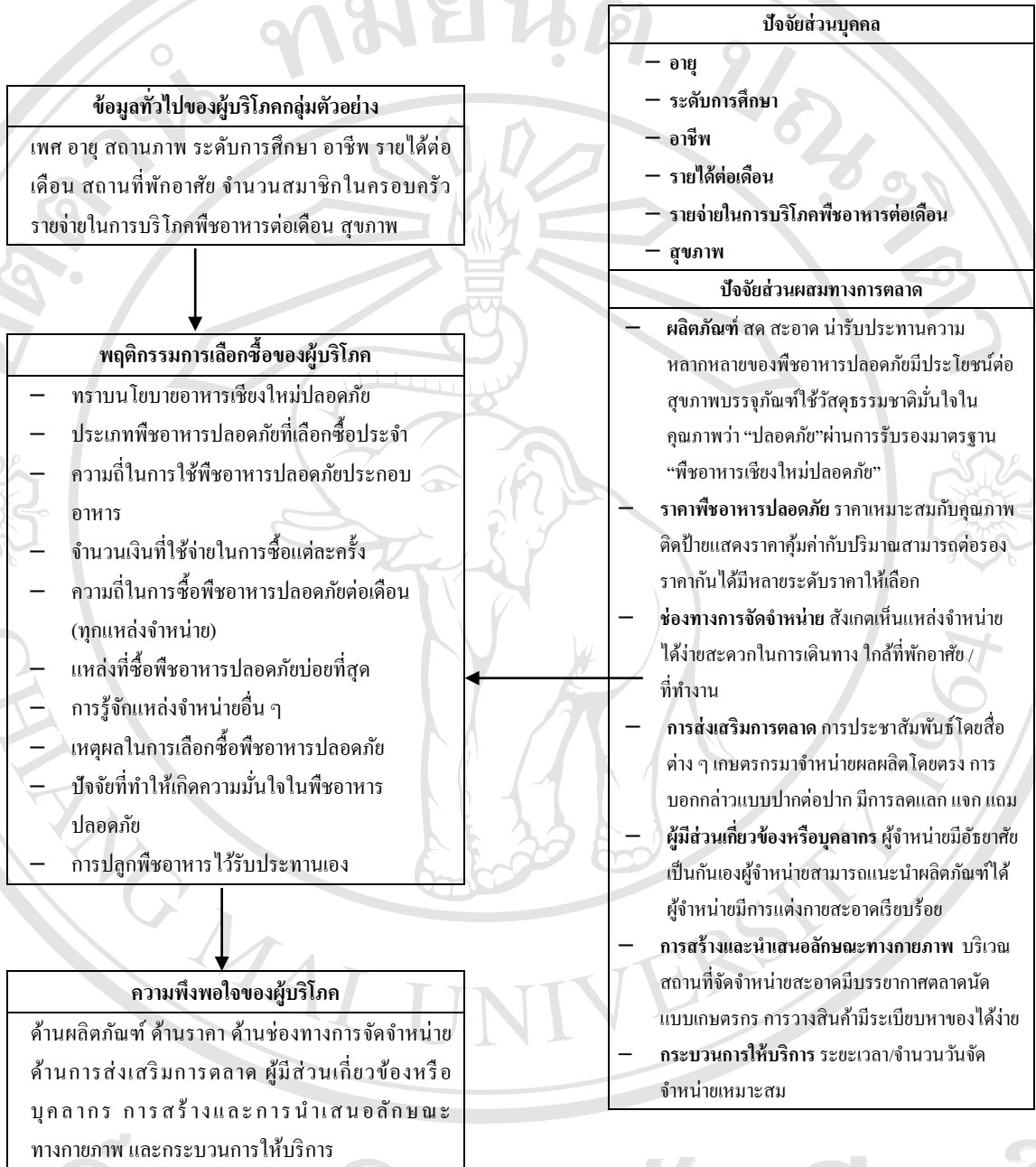
ตารางที่ 3.1 จำนวนตัวอย่างผู้บริโภคพืชอาหารปลอดภัยจำแนกตามสถานที่จัดจำหน่าย

ลำดับ	สถานที่	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	ตลาดนัดเกษตรอินทรีย์ JJ Market	55
2	ตลาดนัด MCC คณะเกษตร มช.	55
3	ตลาดหนองหอย	55
4	ตลาดสันป่าข่อย	55
5	ตลาดวโรรส (ภาคหลวง)	55
6	คณะทันตแพทย มช.	25
7	โรงพยาบาลประสาท เชียงใหม่	25
8	ศูนย์อนามัยที่ 10	25
9	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่	25
10	โรงเรียนวัดเชียงยืน อำเภอเมือง	25
รวมทั้งสิ้น		400

ที่มา : จากการคำนวณ

การสุ่มเลือกตัวอย่างจากแต่ละตลาดใช้วิธีสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ณ สถานที่จำหน่ายแต่ละแห่งในวันเวลาที่เปิดตลาดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

3.2 กรอบแนวคิดในการศึกษา

รูปที่ 3.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

3.3 ข้อมูลและการรวบรวม

3.3.1 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้สามารถจำแนกตามประเภทและแหล่งการเก็บรวบรวมข้อมูล (Source data) ได้เป็น 2 แหล่ง ดังนี้

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการออกแบบสอบถามเพื่อการสำรวจจากกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้บริโภคกลุ่มตัวอย่าง พฤติกรรมของผู้บริโภค ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อของผู้บริโภค และความพึงพอใจในการเลือกซื้อพืชอาหารปลอดภัยของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ ระบบออนไลน์และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นข้อมูลเบื้องต้น ในการตัดสินใจเป็นแนวคิดพื้นฐานในการทำวิจัย ได้แก่ พื้นที่ทำการเกษตร ปริมาณผลผลิตพืชอาหาร คุณค่าทางโภชนาการในพืชอาหาร นโยบายอาหารเชียงใหม่ปลอดภัย แผนงานพืชอาหารเชียงใหม่ปลอดภัย 2551 – 2554 สถานที่จำหน่ายพืชอาหารปลอดภัยในเชียงใหม่ และข้อมูลด้านพื้นที่เพาะปลูกและเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ

3.3.2 เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้บริโภคของผู้บริโภคพืชอาหารปลอดภัย ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่พักอาศัย จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายจ่ายในการบริโภคพืชอาหารต่อเดือน และสุขภาพของผู้บริโภค

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกซื้อพืชอาหารปลอดภัยของผู้บริโภค ได้แก่ การทราบนโยบายอาหารเชียงใหม่ปลอดภัย ประเภทพืชอาหารที่เลือกซื้อเป็นประจำ ความถี่ในการใช้พืชอาหารปลอดภัยในการประกอบอาหาร จำนวนเงินที่ใช้จ่ายในการซื้อพืชอาหารปลอดภัยแต่ละครั้ง ความถี่ในการซื้อพืชอาหารปลอดภัยต่อเดือน (ทุกแหล่งจำหน่าย) แหล่งที่ซื้อพืชอาหารปลอดภัย บ่อยที่สุด การรู้จักแหล่งจำหน่ายอื่น ๆ เหตุผลในการเลือกซื้อพืชอาหารปลอดภัย ปัจจัยที่ทำให้เกิดความมั่นใจในพืชอาหารปลอดภัย และการปลูกพืชอาหารปลอดภัยไว้รับประทาน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อพืชอาหารปลอดภัยของผู้บริโภค ประกอบด้วย

ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ความสด สะอาด นำรับประทาน ความหลากหลายของพืชอาหารปลอดภัย มีประโยชน์ต่อสุขภาพ บรรจุภัณฑ์ใช้วัสดุธรรมชาติ มั่นใจในคุณภาพว่าปลอดภัย และผ่านการรับรองมาตรฐานพืชอาหารเชิงใหม่ปลอดภัย

ปัจจัยด้านราคา ได้แก่ ราคาเหมาะสมกับคุณภาพ ติดป้ายแสดงราคาคุ้มค่ากับปริมาณ สามารถต่อรองราคากันได้ มีหลายระดับราคาให้เลือก

ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ได้แก่ สังเกตเห็นง่าย สะดวกในการเดินทางใกล้ที่พักอาศัย / ที่ทำงาน

ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ได้แก่ การประชาสัมพันธ์โดยสื่อต่าง ๆ เกษตรกรเครือข่ายพืชอาหารปลอดภัยมาจำหน่ายผลผลิตโดยตรง การบอกกล่าวแบบปากต่อปาก และมีการลดแลก แจก แถม

ปัจจัยด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือบุคลากร ได้แก่ ผู้จำหน่ายธัญพืชเป็นกันเอง ผู้จำหน่ายสามารถแนะนำผลิตภัณฑ์ได้เมื่อสงสัย และผู้จำหน่ายแต่งกายสะอาดเรียบร้อย

ปัจจัยด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ ได้แก่ บริเวณสถานที่จัดจำหน่าย สะอาด มีบรรยากาศตลาดนัดแบบเกษตรกร การวางสินค้ามีระเบียบหาของได้ง่าย

ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ ได้แก่ ระยะเวลาการจัดจำหน่าย และจำนวนวันในการจัดจำหน่ายต่อสัปดาห์

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจในการเลือกซื้อพืชอาหารปลอดภัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ในด้านต่าง ๆ 7 ด้าน ได้แก่ 1)ด้านผลิตภัณฑ์ 2)ด้านราคา 3)ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย 4)การส่งเสริมการตลาด 5)ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือบุคลากร 6)การสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ และ 7)กระบวนการให้บริการ

3.4 วิธีการศึกษา วิธีวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้แก่ SPSS version 11.5 มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา โดยการวิเคราะห์แบ่งเป็น

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป และพฤติกรรมกรเลือกซื้อพืชอาหารปลอดภัยของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ในการบรรยายลักษณะข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics)นำเสนอในรูปค่าสถิติ โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และในรูปแบบตาราง

2. การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อพืชอาหารปลอดภัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งเป็น

2.1 การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน รายจ่ายในการบริโภคพืชอาหารต่อเดือน สุขภาพ และพฤติกรรมการเลือกซื้อพืชอาหารปลอดภัย ได้แก่ การทราบถึง “นโยบายอาหารเชียงใหม่ปลอดภัย” ความถี่ในการใช้พืชอาหารปลอดภัยประกอบอาหาร จำนวนเงินที่ใช้จ่ายซื้อพืชอาหารปลอดภัยต่อครั้ง ความถี่ในการซื้อพืชอาหารปลอดภัยต่อเดือน (ทุกแห่งจำหน่าย) แห่งจำหน่ายที่ซื้อพืชอาหารปลอดภัยบ่อยที่สุด และการรู้จักแหล่งจำหน่ายอื่น ๆ โดยการทดสอบไคสแควร์ (Chi-square : χ^2)

2.2 การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยให้กลุ่มตัวอย่าง เรียงระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อพืชอาหารปลอดภัย โดยการใช้มาตรวัดแบบมาตราส่วนประเมินค่า ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert's Scale) แบ่งระดับความสำคัญเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการให้คะแนนในแต่ละระดับดังต่อไปนี้

ระดับความสำคัญ	คะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

ทำการรวบรวมคะแนนของแต่ละปัจจัยที่ได้ และนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และทำการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	ระดับความสำคัญ
4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.50	มาก
2.51 – 3.50	ปานกลาง
1.51 – 2.50	น้อย
0.00 – 1.50	น้อยที่สุด

3. ศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคพืชอาหารปลอดภัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้การวิเคราะห์โดยการจัดลำดับ (Ranking) เพื่อเรียงลำดับความพึงพอใจที่มีต่อการเลือกซื้อพืชอาหารปลอดภัย โดยเลือกลำดับ 1 ถึง 3 โดยที่ลำดับที่ 1 มีคะแนนเท่ากับ 3 ลำดับที่ 2 มีคะแนนเท่ากับ 2 ลำดับที่ 3 มีคะแนนเท่ากับ 1 และลำดับที่ไม่ได้เลือกมีคะแนนเท่ากับ 0 แสดงได้ดังนี้

ลำดับของความพึงพอใจ	ค่าคะแนน
1	3
2	2
3	1
ลำดับที่ไม่ได้เลือก	0

ทำการวิเคราะห์คะแนนรวมของแต่ละลำดับ จัดเรียงลำดับความพึงพอใจ (Ranking) จากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด โดยความพึงพอใจที่ได้คะแนนรวมมากที่สุด เป็นความพึงพอใจที่ผู้บริโภคพอใจต่อการเลือกซื้อพืชอาหารปลอดภัยมากที่สุด